

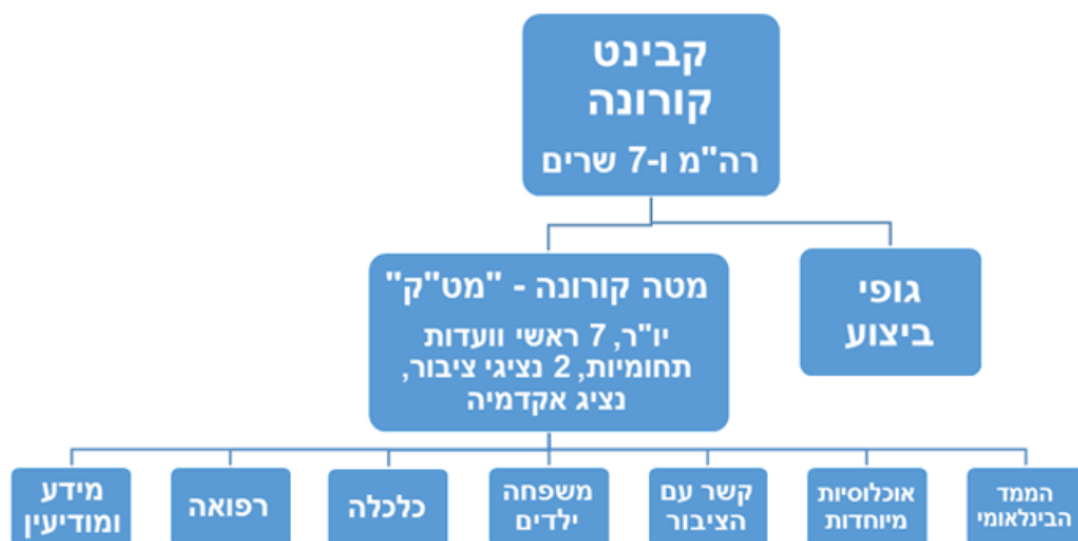
ניהול משבר הקורונה ברמה הלאומית: לא רק "מה" אלא "איך"

מנואל טרכטנברג

הקורונה לא הולכת להיעלם מחיינו בוקר בהיר אחד, ועל כן החיפוש אחר נוסחה גואלת של "אסטרטגיית יציאה" הוא מוטעה ומטעה. מכאן ואילך נצטרך ללמוד לנהל את חיינו כפרטים, כמשפחות, כעובדים, תחת האילוצים שהקורונה מכתיבה, וכך גם לגבי ניהול המדינה, הכלכלה, החינוך, ויתר המערכות שמעצבות את החברה. במאמר זה מוצע מבנה רב-תחומי, שיכלול מגוון גורמים ציבוריים ואזרחיים, לניהול מתמשך של המשבר.

מדינת ישראל ניהלה עד כה את משבר הקורונה בצורה מוצלחת למדי, אך יחד עם זאת התגלו תקלות וכשלים, חלקם חמורים, כגון האיטיות בביצוע הבדיקות, ההדבקה בבתי אבות, או הכניסה הבלתי מבוקרת של מאות נוסעים חולים מארצות הברית. אין הכוונה כאן לבוא חשבון עם העבר – זו מערכה חסרת תקדים במורכבותה, והחשוב כרגע הוא לא הביקורת בדיעבד אלא הפקת לקחים והתארגנות נכונה לבאות. לנוכח האתגרים הגדולים העומדים לפתחינו, ברור לחלוטין כי אופן ניהול המשבר כפי שהיה עד היום (באופן ריכוזי מאוד, תוך ריבוי "צוותי מומחים", היעדר הגדרה ברורה של אחריות וסמכות, וכו') לא יכול להימשך. במקום זאת דרושה הערכות חדשה, שמתאימה לניהול מערכה ארוכה, רב-תחומית וסבוכה מאוד, שבה נוטלים חלק לא רק גופים שלטוניים שלא דווקא מתאימים לכך, אלא מגוון רחב של גורמים נוספים, ציבוריים ואזרחיים, שיכולים לתרום רבות למערכה. הרי הצעה למבנה ארגוני ברמה הלאומית ברוח זאת.

מבנה ארגוני לניהול משבר הקורונה ברמה הלאומית

בראש המערך החדש יעמוד "קבינט השרים לקורונה", שיהיה בעל מבנה וסמכויות דומות לאלו של הקבינט הביטחוני-מדיני. קביעת המדיניות וקבלת ההחלטות המרכזיות לניהול המשבר ייעשו על ידי הקבינט, בהסתמך על עבודת המטה וההמלצות המקצועיות של "מטה הקורונה" ("מט'ק"). הרכב הקבינט יהיה כדלקמן: ראש הממשלה, שר הבריאות, שר האוצר, שר הביטחון, שר העבודה והרווחה, שר לביטחון פנים, שר החינוך ושר הפנים. מטה הקורונה יהיה מופקד על איסוף נתונים, ניתוח, מחקר, גיבוש המלצות, ולצורך זה יקים תחתיו שבע ועדות תחומיות:

1. **מידע ומודיעין:** אפידמיולוגיה, בדיקות, מעקב.
2. **רפואה:** טיפול בחולי קורונה; טיפול בחולים אחרים.
3. **כלכלה:** מאקרו, תקציב; היבטים ענפיים; תכנון לטווח בינוני-ארוך.
4. **משפחה, ילדים:** חינוך, עיסוק בבית, חוסן והיבטים נפשיים.
5. **קשר עם הציבור:** איסוף פניות, מפגשים, הסברה.
6. **אוכלוסיות מיוחדות:** חרדים, ילדי החינוך המיוחד, קשישים, וכו'.
7. **הממד האזורי והבינלאומי:** איסוף והחלפת מידע, שיתופי פעולה, קשר עם קהילות יהודיות.

הוועדות התחומיות יכללו את נציגי הגופים הממשלתיים הרלוונטיים, וכמו כן גורמים אחרים שיש בהם כדי לתרום בכל תחום ותחום, הן מבחינה מקצועית והן מבחינת ייצוג קבוצות אוכלוסייה וסקטורים רלוונטיים, כמו למשל נשיאות המעסיקים והעסקים. הרכב הוועדות חייב לשמור על איזון מגדרי ומגזרי. חלק מהוועדות יהיו שותפות גם לביצוע, כמו למשל הוועדה לקשר עם הציבור בנוגע להסברה.

מינוי המט'ק יעשה על ידי קבינט הקורונה, יוענק לו מעמד משפטי הולם, ויעמוד לרשותו תקציב ייעודי. המט'ק יהיה מורכב מ-11 חברים: היו"ר - אישיות בעלת ניסיון מוכח בניהול מערכות מורכבות ומעמד ציבורי רם; שבעה יושבי הראש של הוועדות התחומיות; שני נציגי ציבור, ונציג האקדמיה.

יש להקים מבנה שכזה לאלתר, שכן לא מדובר על אודות משבר תחום בזמן שיחלוף כלעומת שבא, אלא בזעזוע אשר גלי ההדף שלו ישפיעו עמוקות על אורחות החיים שלנו. ההתמודדות הן עם המכה ההתחלתית והן עם התופעות לטווח ארוך דורשת צורת ניהול אחרת לחלוטין.

* פרופ' מנואל טרכטנברג, מאוניברסיטת תל אביב ומוסד נאמן שבטכניון, משמש חבר בוועד המנהל של המכון למחקרי ביטחון לאומי